

ÖĞRETİM ELEMANLARININ İLETİŞİM DAVRANIŞLARINA YÖNELİK ÖĞRENCİ ALGI VE BEKLENTİLERİ (ORDU ÜNİVERSİTESİ ÜNYE İ.İ.B.F'DE BİR ARAŞTIRMA)

Cavit YAVUZ* Gönül YÜCE**

ÖZET

Öğretim elemanlarının iletişim davranışlarına ilişkin öğrenci algı ve beklentilerini belirlemek amacıyla yapılan bu çalışmada, genel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma, öğretim elemanlarının kullandıkları iletişim biçimlerinin neler olduğunun belirlenerek öğretim elemanları için öğrenme ve öğretme süreçlerinde etkili bir iletişim kurmada bazı ipuçları sağlaması açısından önem taşımaktadır. Araştırmanın evrenini 2008-2009 öğretim yılında Ordu üniversitesi Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde eğitim alan öğrenci ve örneklemini evrenden tesadüfi örneklem yöntemiyle seçilmiş 200 öğrenci oluşturmaktadır. Beşli likert tipi maddelerden oluşan ölçekle elde edilen veriler; SPSS programıyla aritmetik ortalama, t testi ve ANOVA testi teknikleri kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre yükseköğretim kurumunda öğrenim görmekte olan öğrencilerin, öğretim elemanlarının iletişim biçimlerine ilişkin algılarında cinsiyet, sınıf, bölüm ve bölümden memnun olup olmama değişkenlerine göre sözlü, sözsüz ve yazılı iletişim boyutlarında anlamlı fark bulunurken dinleme boyutuna göre anlamlı bir farklılık yoktur. Ayrıca ilgili değişkenler ile öğrenci beklenti ve boyutları arasında da bir farklılık yoktur.

Anahtar Kelimeler: İletişim davranışları, öğrenci algı ve beklentileri

THE STUDENTS' PERCEPTIONS AND EXPECTATIONS TOWARD COMMUNICATION BEHAVIORS OF LECTURERS (A PRE-INVESIGATION AT ECONOMIC AND ADMINISTRATIVE FACULTY OF ORDU UNIVERSITY)

ABSTRACT

In this study, in which descriptive scanning model was used, it was aimed to determine the students' perceptions and expectations toward communication skills and behaviors of lecturers working. The study focuses on the respect of providing some clues in establishing an efficient communication for the academic staff during learning and teaching period determining what types of communication used by the academic staff are. This study consists of students attending Economic and Administrative faculty of Ordu University during 2008-2009 academic year and a sample of 200 students were selected randomly. Data, which was collected through questionnaires, was analyzed and interpreted by descriptive statistics, ANOVA and t test methods. According to the findings, the university student towards the types of communication of the lecturers in the university according to the students gender, class, department, studying department pleasure or not variables there is a significant difference between the perceptions of verbal, nonverbal and written communication dimension. But there is no any significant difference according to listening communication dimension. Also, there is no any significant difference between the expectations of the university student.

Keywords: Communication behaviors, , students perception and expectations

* Ordu Üniversitesi, Ordu Meslek Yüksekokulu, Yrd. Doç. Dr.

** Ordu Üniversitesi, Ünye İ.İ.B.F, İşletme Bölümü, Arş. Gör.

GİRİŞ

İnsanlar, başkalarıyla birlikte olabilmek, onları anlayabilmek, kendilerini anlatabilmek ve etkilemek amacıyla kısaca toplumsallaşabilmek için iletişim kurarlar. Kişiler, kendileri ve başkalarıyla iletişime girerek aynı zamanda kişiliklerini de tanımlama imkanını elde ederler (Williams, 1979: 282). İletişim, bireylerin hem maddi hem de maddi olmayan gereksinimlerinin tümüyle ilişkilidir. İnsanlar sadece maddi ihtiyaçlarının karşılanmasıyla tatmin olmazlar. İletişim gereksinimi, insanın diğer insanlarla etkileşime girerek yaşamını zenginleştirme çabalarını anlatır (Taşçı ve Eroğlu, 2008: 27).

Kişiler arası ilişkilerde ve toplumsal bütün alanlarda etkileşimde en önemli faktörlerden birisi olarak karşımıza çıkan iletişim eylemi, öncelikle dilin iyi kullanılması, sözlü ve yazılı ifade yeteneğinin ve bunların yanında beden dilinin kullanılmasıyla etkin bir şekilde gerçekleşecektir. Öğretim elemanlarının sınıf ortamında bu iletişim biçimlerini ifade edildiği gibi etkin kullanmaları daha verimli bir sonucun ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

İletişim sözcüğü Latince kökenli “communication” sözcüğünün karşılığı olup dilimize Fransızca’dan geçmiştir. Yakın zamanlara kadar sadece haberleşmede kullanılan bu sözcük, haberleşmeyi de içine alan daha geniş kapsamlı bir ileti alışverişi haline gelmiştir (Yatkın, 2003: 42).

İletişim, iletilmek istenen mesajın ilgili herkes tarafından anlaşılması amacıyla bilgi, fikir ya da düşüncelerin, yazı, konuşma ve görsel yöntemlerle veya bunların bir arada kullanılmasıyla iletilmesi, alınması veya değiştirilmesi olarak tanımlanabilir (Sillars, 1995: 1).

Oskay’a göre iletişim “Birbirlerine ortamlarındaki nesnelere, olaylar, olgularla ilgili değişimleri haber veren, bunlara ilişkin bilgilerini birbirlerine aktaran, aynı olgular, nesnelere, sorunlar karşısında benzer yaşam deneyimlerinden kaynaklanan, benzer duygular taşıyıp bunları birbirlerine ifade eden insanların oluşturduğu topluluk ya da toplum yaşamı içinde gerçekleştirilen tutum, yargı, düşünce ve duygu bildirimleri”dir (2001: 9).

Üstün Dökmen yapılan çeşitli tanımlardan sonra şöyle bir ortak tanım önerisi geliştirmiştir: “İletişim, katılanların bilgi/sembol üretmekle birbirlerine ilettikleri ve bu iletileri anlamaya, yorumlamaya çalıştıkları bir süreçtir” (1994: 321).

İletişimin en önemli unsurlarından birisi karşılıklı birlikteliği esas almasıdır. İletişim tek yönlü kurulan bir ilişki olmaktan öte karşılıklı etkileşime ve beraberliğe

dayanmalıdır. Eğer iletişim karşılıklı olmayıp tek taraflı bir şekilde gerçekleşirse, gücü ya da yetkiyi elinde bulunduran taraf isteklerini gerçekleştirecek, diğer tarafı baskı altında tutacaktır (Cüceloğlu, 1999). Öğretim elemanları sınıfta genel olarak tek taraflı iletişim kurmayı tercih ediyorsa, sorunların çözümünün mümkün olmayacağı gibi yeni sorunların da yaşanmasına neden olacaktır. Böyle bir ilişkide öğretim elemanı ile öğrenci arasında aşılamayacak bir mesafe ve yabancılaşma yaşanacaktır.

Yapılan araştırmalarda; eğitim sürecinde eğitim işlevini yerine getiren öğreticinin öğrenciye olan yakınlığı önemli bir öğretim iletişimi değişkeni olarak ortaya çıkmıştır (Butland ve Bebe, 1992). Aynı şekilde pozitif olan öğretmen davranışları öğrencilerin daha iyi güdülenmesini sağlamaktadır (Frymier, 1993, Mcdowel, 1993, Blatt ve Benz, 1993).

Yine yapılan bir araştırmada, öğreticinin sözsüz iletişim özelliklerinin, sınıftaki etkileşimi ve öğrencilerin sözel olarak anlatılanları daha iyi anlamalarını kolaylaştırdığı görülmüştür (Klinzing ve Jackson, 1987).

Frymier (1993), sözsüz iletişimin özelliklerinden biri olan gülümsemenin, duruşun, çeşitli jest ve mimiklerin, kendine özen göstermenin, öğrencinin konulara dikkatini vermesinde birinci derecede önemli olduğunu, anlatılan konunun ise ikinci planda kaldığını ifade etmiştir.

Mcdowell'de (1993), yaptığı araştırma sonucunda, öğretici konumundaki eğitimcilerin sözel ve sözel olmayan iletişim biçimlerini kullanmalarının öğrenciler üzerinde olumlu etkiler gösterdiğini ortaya çıkarmıştır.

Sensenbaug'un yaptığı bir çalışmada öğrenciler; etkili öğretmen davranışları ile ilgili olarak kararlı olmak, öğrenci görüşlerine ilgi duymak, öğrenciyi hakir görmemek, onların sözünü kesmemek, onlara değer vermek gibi unsurları dile getirmişlerdir (Akt., Ergin ve Geçer, 1999: 2). Öğretmenin sınıf içerisinde öğrencinin değerlerine saygı göstermesi, öğrencinin öğretmenini daha çekici ve etkileyici bulmasına sebep olmaktadır (Ergin, 1995:60).

Timothy ve arkadaşlarının çalışmasında, öğrencilerin duyuşsal öğrenmeleri ile eğitimcilerin yakınlığının ve kullandıkları davranış yöntemleri arasında olumlu bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir (1986).

Yapılan çalışmalar, öğreticinin yakınlığı ile öğrencinin öğrenmesi arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu bize göstermektedir. Çalışmalar neticesinde öğrenci ile öğretici arasındaki sözlü ve sözsüz iletişim özelliklerinin öğrenmeyi olumlu ya da olumsuz etkilediği anlaşılmaktadır.

Sınıf İçi Etkili İletişim

İletişim bireyler, kümeler ve toplumlar arasında söz, yazı, görüntü, el-kol hareketleri ve simgeler aracılığıyla düşünce, dilek ve duyguların karşılıklı iletilmesini sağlayan bir iletişim sürecidir. Eğitimde de amaç olumlu davranış değişikliklerini sağlayabilmektir. Bu değişim ancak yaşanan iletişim süreciyle gerçekleşir. Sınıfta öğretim elemanı, sosyal ve fiziksel çevresini kasıtlı bir biçimde etkilemek için iletişim kurar. Öğretim elemanı sahip olduğu bilgi, beceri ve tutumları öğrencileriyle paylaşarak öğrenmenin ve davranış değişikliğinin gerçekleşmesine yardımcı olur. Öğrenme ve öğretme sürecinde çoğunlukla kaynak konumunda olan öğretim elemanı önemli rol oynar. Öğretim elemanı, öğrencilere mesajı ulaştıran bir kaynak olarak iletişime yön veren ve böylelikle davranışların kazanılmasını sağlamaya çalışan kişidir.

Bunların yanı sıra, öğreticinin kişilik özelliklerinin öğretim ve eğitimde önemli bir etken olduğu bilinen bir gerçektir. Sınıfta sosyal, yaratıcı ve sıcak bir havanın oluşmasında, öğrenmenin yetersiz veya yeterli olmasında öğreticinin kişiliğinin önemli bir rolü vardır. Ayrıca öğretici öğrencilerin karakter gelişimi için model konumundadır. Öğreticinin fiziksel yapısı, uyum ve yaratma yeteneği, konuşma biçimi, yüz ifadesi tertipli oluşu vb. kişilik özellikleri önemlidir. Öğreten pozisyonundaki öğretim elemanlarının sahip oldukları nitelikler, öğrenen konumundaki öğrencilerin davranışlarını doğrudan etkileyecektir (Açıkgöz,1996: 12).

Sınıf yönetimi ve öğrenci davranışları üzerinde etkili olan önemli değişkenlerden biri de öğreticinin kullandığı öğretim yöntem ve teknikleridir. Öğreticinin kullandığı öğretim yöntem ve teknikleri ne kadar çok etkili ise o kadar aktif olarak öğrenmeye katılırlar.

Köktaş'a (2003: 1) göre, sınıf yönetimi, eğitim yönetimi hiyerarşisinin en önemli basamağıdır. Sınıf yönetimi, öğretimin amaçlarına ulaşmasında, öğrenme ve öğretme ortamının oluşturulmasına yardımcı olan etkinlikler olarak tanımlanabilir. Öğrencilerle yüz yüze iletişimin gerçekleştiği bir yer olan sınıf ortamında eğitim yönetiminin kalitesi büyük ölçüde sınıf yönetiminin iyi olmasına bağlıdır. Öğretim elemanı sınıfı bir orkestra şefi gibi yönetebilmelidir. Sınıf yönetimi sırasında öğretim elemanın tavır ve davranışları eğitimi ve eğitimin kalitesini etkileyecektir. Etkili sınıf yönetiminin olmadığı bir sınıfta öğrenciler istenmeyen davranışları sergilemektedir. Sınıfta istenmeyen davranışların sergilenmemesi için önlem almak, davranış ortaya çıktıktan sonra onunla baş etmekten daha kolaydır. Bunun için

öğretim elemanı öncelikle sorunun ne olduğunu öğrencilerle görüşerek anlamalı ve daha sonra soruna çözüm yolları arayarak etkili bir sınıf yönetimi ve verimli bir öğretim ortamı oluşturmalıdır. Verimli bir öğretim ortamı oluşturulabilmesi için sınıf yerleşiminin önemi büyüktür. Kullanılan metot ve tekniklere göre sınıf yerleşim düzeni yapılabilir (Yeşilyurt ve Çankaya, 2008: 276-277).

Sınıf içinde etkili öğrenme öğretme süreçlerinin sağlanabilmesi uygun yöntemlerin seçilip kullanılmasıyla gerçekleşmektedir. Öğretim elemanlarının sınıfta kullanabileceği pek çok öğretim yöntem ve teknikleri bulunmaktadır. Önemli olan bu yöntemler içinde öğretim elemanlarının, kendi kişiliğine, öğrencilerin özelliklerine, konu alanına uygun düşen yöntem ve teknikleri, tanımaları, seçebilmeleri ve kullanabilmeleridir (Çatalbaş, 1999: 1).

Mükemmel sınıf yönetimi, öğrencinin üç alandaki davranışına etkide bulunmaya çalışmaktadır. Bunlar (Taşpınar, 2005: 197):

- Öğrencinin dikkatinin sağlanması,
- Motivasyonun sağlanması,
- Öğrencide öz denetim oluşturmak.

Öncelikle yapılması gereken öğrencinin dikkatinin derse çekilebilmesidir. Uygulamada bunun tam anlamıyla sağlanmasının mümkün olduğunu söylemek zordur. Buna karşın maksimum dikkati sağlamaya çalışmak, öğretim elemanının etkinliği açısından önemlidir.

Anlatım gibi tek yönlü iletişime dayanan klasik yöntemler öğretmen ya da öğretmen merkezli (otokratik) yöntemler olarak tanımlanmaktadır. Bu tür yöntemlerde tekdüze bilgilerin ve becerilerin verilmesi üzerinde durulmaktadır. Klasik yöntemlerin tatmin edici olmayan sonuçlarını ortadan kaldırmak için çağdaş yöntemler geliştirilmiştir. Dikkatin daha çok bireysel ve grup çalışmaları üzerinde yoğunlaştığı öğrenen merkezli modern yöntemlerde öğrenciler yaratıcılığa, problem çözmeye, kendi fikirlerini geliştirmeye ve bu fikirlerini ortaya koymaya güdülendirilmektedir (Küçükahmet, 1995: 36).

Öğretim elemanının rolü, öğrencinin katılımını sağlamak, doğrudan bilgi vermek yerine bilgi kaynağına nasıl ulaşabileceği konusunda yardım etmek, öğrenciye rehberlik yapmak ve öğrenciyi sürekli güdülemektir. Modern öğrenme yöntemlerinden biri de bireysel öğretim yöntemleridir (Çatalbaş, 1999: 1).

Sosyal bir kurum olan eğitimi, toplumun ihtiyacı şekillendirmektedir. Bundan dolayı, eğitim problemleri her toplumda benzerlik gösterse de bunların çözüm

yollarının her toplumun bünyesine göre oluşturulması ve toplumun eğitim değerleri, yöntemleri ve konularının toplumun dinamiklerini oluşturan faktörlere göre belirlenmesi tavsiye edilmektedir.

Eğitimin temel işlevi toplumsal yaşamın ürünü olan kültürü yeni kuşaklara aktarmaktır. Öyle ise, eğitim hem kökeni, hem de işlevi bakımından toplumsal bir olgudur. Eğitimin içeriğinin toplumdan topluma farklılık ve çeşitlilik göstermesi, her toplumun kendi coğrafyasında ürettiği sosyal, siyasal ve ekonomik değerlerinin yani kültürünün farklılığından ileri gelmektedir (Aslan, 2001: 16).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; Ordu Üniversitesi Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde görev yapmakta olan öğretim elemanlarının iletişim davranışlarına ilişkin öğrencilerin algı ve beklentilerini cinsiyet, okuduğu sınıf, öğrenim gördüğü program ve öğrenim gördüğü programdan memnuniyeti düzeylerini belirlemektir.

Yöntem

Betimsel bir çalışma olan bu çalışmada tarama türünde bir model kullanılmıştır. Betimsel modelle, mevcut durum araştırıldığından dolayı (Özdamar vd. 1999: 7), Ünye İ.İ.B.F’de görev yapmakta olan öğretim elemanlarının iletişim davranışlarına ilişkin, öğrencilerin algı ve beklentileri bu çalışmanın modelini oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, uzman görüşlerine dayalı olarak araştırmacılar tarafından araştırmanın amacına göre anketle elde edilmiştir. Araştırmanın evrenini, 2008-2009 öğretim yılında Ordu Üniversitesi Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi’nde öğrenim görmekte olan 611 işletme ve iktisat bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. Kayıtlı bulunan 611 öğrenciden tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 200 öğrenci araştırmanın örneklemini meydana getirmektedir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın verilerini toplamak için kullanılan anket formu demografik özellikler ile öğrencilerin algı ve beklentilerini içeren iki sütundan oluşan 42 maddelik bir ankettir. Söz konusu anket uygulanmadan önce Ordu Üniversitesi’nde ki öğretim elemanlarının görüşleri de alınmıştır. Var olan ortak ifadeleri belirli boyutlarda toplamak amacıyla faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi Ordu

Üniversitesi Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde okuyan 611 öğrenciye anket ve envanter uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Faktör analizinin uygulandığı grup Ünye İ.İ.B.F İşletme ve İktisat bölümlerinde 1., 2., 3., ve 4. sınıfta okuyan öğrencilerinden oluşmaktadır. Faktör analizi sonuçlarına göre “Öğretim elemanlarının iletişim davranışlarını ölçme” anketinin orijinali 42 maddeden oluşurken hesaplamalar sonucunda 40 maddeye indirilmiştir. Söz konusu anket dört boyut (sözlü, sözsüz, yazılı ve dinleme iletişim biçimleri) altında toplanmıştır. .

Bu çalışmada ölçeklerin güvenilirliğinin saptanmasında Cronbach α değeri kullanılmıştır. Öğrencilerin algı düzeylerini ölçmek için hazırlanan soruların Cronbach α güvenilirlik katsayısı 0.8952; beklenti düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanan soruların Cronbach α güvenilirlik katsayısı ise 0.8403 olarak bulunmuştur. Görüleceği üzere değişkenlerin her birinin ayrı ayrı güvenilirlik analizleri yapılmış ve güvenilirlikleri 0.80 ve 0.90 arasında bulunmuştur.

Bu çalışmada kullanılan Öğretim Elemanlarını İletişim Biçimleri Envanteri adlı araç Samsa'dan alınmıştır. Anket için faktör analizi yapılmış ve birbirleriyle yüksek ilişkili olan maddeler ankete alınmıştır. Faktör analizi sonucunda seçilen maddelerin, anketin %67,6'sını temsil ettiği görülmüştür. Öğrenciler anket sorularını 4 puanlı bir derece kullanarak (4) her zaman, (3) çoğunlukla, (2) ara sıra, (1) hiçbir zaman şeklinde yanıtlanmıştır. Madde bazındaki değerlendirmelerde envanterdeki ifadelerin orijinal şekli korunmuş, toplam puanlar hesaplanmış, tersine ifadeler ise yeniden kodlanmış ve sonra puanlanmıştır. Kısacası ankette bulunan olumlu ifadeler yukarıdaki gibi puanlanırken anketteki olumsuz ifadeler tersten yani (1) her zaman, (2) çoğunlukla, (3) ara sıra, (4) hiçbir zaman şeklinde puanlanmıştır.

İstatistiksel Yöntemler

Araştırmanın bilgi toplama aracıyla derlenen verilerin istatistiksel çözümlenmesi SPSS paket programı kullanılarak yapılmıştır. Ankete katılanların kişisel bilgilerini ve ilgili değişkenlerini (cinsiyet, sınıf, bölüm ve bölümden memnuniyet durumu) istatistiksel olarak ifade edebilmek için “tanımlayıcı istatistik teknikleri” nin yanı sıra “t-testi”, “Tek Yönlü ANOVA” ve “Tukey testi” kullanılmıştır.

Olumsuz yapıdaki maddelere ait veriler çözümlene aşamasında ters çevrilerek hesaplamalara dahil edilmiştir. Olumlu maddeler için katılma derecesi dörtten başlayarak puanlama yapılırken, olumsuz maddeler için birden başlayarak puanlama yapılmıştır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, araştırma sonunda ölçülen verilerin analiz edilmesiyle elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar bulunmaktadır.

Öğretim elemanlarının iletişim davranışlarına ilişkin öğrencilerin algı ve beklentilerinin ölçüldüğü anket formlarından elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan bulgulara göre; araştırmaya katılan 200 öğrenciye ait demografik özellikler Tablo 1’deki gibidir.

Tablo 1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Cinsiyet	N	%
Kız	127	0,64
Erkek	73	0,36
Bölüm		
İşletme	64	0,32
İktisat	136	0,68
Sınıf		
1.Sınıf	77	0,39
2.Sınıf	65	0,32
3.Sınıf	32	0,16
4.Sınıf	26	0,13

Tablo 1’e göre; araştırmaya katılan öğrencilerin %64’ü kız, %36’sı erkektir. Öğrencilerin eğitim-öğretime devam ettikleri bölümlere göre, %32 oranında işletme, %68 oranında iktisat olarak dağıldığı görülmektedir. Öğrencilerin %39’u birinci sınıf, %32’si ikinci sınıf, %16’sı üçüncü sınıf ve %13’ü dördüncü sınıfa devam etmektedirler. Dolayısıyla, araştırmaya katılımın sınıflar itibari azalan oranlı olduğu söylenebilir.

Demografik Özelliklerin Öğrenci Algı ve Beklentileri ile Boyutları Üzerine Etkisi

Öğrencilerin, öğretim elemanlarının iletişim biçimlerine ilişkin algılarını cinsiyet, sınıf, bölüm ve bölümden memnuniyet derecesine göre farklılık

göstermedikleri ölçülmüştür. Buna ilişkin bulguları elde etmek için t testi ve Tek Yönlü ANOVA uygulanmıştır.

Cinsiyetin Öğrenci Algı ve Beklentileri ile Boyutları Üzerine Etkisi

Cinsiyetin öğrenci algı ve beklentileri ile boyutları üzerine etkisi olup olmadığı t testi ile araştırılmış ve sonuçlar Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Cinsiyetin İletişim Biçimlerinin Boyutlarına Etkisi

	Cinsiyet	Algı				Beklenti			
		Ort	F	t	Sig.	Ort	F	t	Sig.
Sözlü	Bayan	2,0659	,591	-	,205	2,0642	,126	-,003	,998
	Erkek	2,1569				2,0643			
Sözsüz	Bayan	1,8425	,857	-	,017	3,1827	1,056	,668	,505
	Erkek	2,0160				3,1589			
Yazılı	Bayan	2,7437	4,164	1,498	,136	3,7240	2,435	,836	,404
	Erkek	2,6481				3,6906			
Dinleme	Bayan	2,5928	3,567	-,109	,914	1,5534	7,956	-	,225
	Erkek	2,6012				1,6027			

$p < 0,05$

H0: Cinsiyetin, öğrenci algı ve beklentileri ile boyutları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Cinsiyetin, öğrenci algı ve beklentileri ile boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tabloyu incelediğimizde, algılama ve beklentiye ait anlamlılık seviyelerinde öğrencilerin sözsüz iletişim boyutu 0,05’ten küçük iken sözlü, yazılı ve dinleme boyutlarının büyük olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, kişinin cinsiyetinin bayan ya da erkek olması öğrenci algılama ve sözsüz iletişim boyutunda anlamlı bir etki yaratırken öğrenci beklenti ve boyutları üzerinde herhangi bir etki yaratmamaktadır. Erkek öğrencilerin ortalaması (2.0160) bayanlardan daha yüksek olduğundan, erkek öğrencilerin öğretim elemanlarının sözsüz iletişimini daha olumlu değerlendirdiklerini söylemek mümkündür.

Sınıfın Öğrenci Algı ve Beklentileri ile Boyutları Üzerine Etkisi

Sınıfın öğrenci algı ve beklenti ile boyutları üzerindeki etkisi ANOVA testi ile incelenmiş ve çıkan sonuçlar aşağıda Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Sınıfın İletişim Biçimleri ve Boyutları Üzerine Etkisi

ANOVA	Algılanan		Beklenen	
	F	Sig.	F	Sig.
Sözlü	3,116	,027	,427	,734
Sözsüz	2,093	,102	1,003	,275
Yazılı	1,373	,252	,797	,497
Dinleme	5,863	,001	1,961	,121

$p < 0,05$

H0: Sınıfın, öğrenci algı ve beklentileri ile boyutları arasında anlamlı bir ilişkisi yoktur.

H1: Sınıfın, öğrenci algı ve beklentileri ile boyutları arasında anlamlı bir ilişkisi vardır.

Tabloda yer alan ANOVA testi sonuçları; sınıfın öğrenci algı ile sözlü ve dinleme boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu ve $p < 0,05$ olduğu için H0’ın kabul olduğunu gösterirken sınıf değişkeninin sözsüz ve yazılı iletişim boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı da görülmektedir ($p > 0,05$). Farklı sınıf düzeylerinde ders veren öğretim elemanlarının sözlü ve dinleme iletişim biçimlerinin birbirine yakın ancak sözsüz ve yazılı iletişim biçimlerinin birbirinden farklı olduğu çıkarımı yapılabilir. Bu benzerlik veya farklılık öğretim elemanlarının her gruba ilişkin iletişim biçimi oluşturup oluşturmamalarıyla ilgilidir.

Sınıfın beklenti ve boyutları üzerindeki etkisine baktığımızda ise anlamlılık seviyeleri % 0,05’ ten büyük olduğu için H0’ın kabul olduğunu, sınıfın öğrenci beklenti ve boyutları ile anlamlı bir farklılığın olmadığını gösterir. Öğrenci beklentilerinin farklı sınıf düzeylerinde benzer çıkmış olması öğretim elemanlarının iletişim biçimleri ve davranış tarzlarının bilindiğini göstermektedir.

Bölümün Öğrenci Algı ve Beklentileri ile Boyutları Üzerine Etkisi

Öğrenim gördükleri bölümün öğrenci algı ve beklentileri ile boyutları arasında ilişkisi olup olmadığı t testi ile araştırılmış ve sonuçlar Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Bölümün İletişim Biçimleri ve Boyutları Üzerine Etkisi

	Bölüm	Algılanan				Beklenen			
		Ort	F	t	Sig.	Ort	F	t	Sig.
Sözlü	İşletme	2,1676	,013	1,364	,174	2,0517	4,158	-,642	,522
	İktisat	2,0668				2,0701			
Sözsüz	İşletme	2,0729	,484	3,362	,001	3,1281	1,471	-1,849	,066
	İktisat	1,8272				3,1956			
Yazılı	İşletme	2,7257	4,191	,368	,713	3,6825	,012	-1,036	,302
	İktisat	2,7014				3,7253			
Dinleme	İşletme	2,6077	,365	,218	,828	1,5446	5,680	-,940	,348
	İktisat	2,5903				1,5840			

$p < 0,05$

H0: Bölümün, öğrenci algı ve beklentileri ile boyutları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Bölümün, öğrenci algı ve beklentileri ile boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 4'ü incelediğimizde, algılamaya ait anlamlılık seviyelerinde öğrencilerin sözsüz iletişim boyutu 0,05'ten küçük iken sözlü, yazılı ve dinleme boyutlarının büyük olduğu görülmektedir. Bölümün beklenti ve boyutları üzerindeki etkisine baktığımızda ise anlamlılık seviyelerinin 0,05'ten büyük olduğu görülmektedir. İşletme bölümünün ortalaması (2,0729) iktisat bölümünden daha yüksek olduğundan, işletme bölümü öğrencilerinin öğretim elemanlarının sözsüz iletişimini daha olumlu değerlendirdiklerini söylemek mümkündür.

İlgili bölümlerdeki öğretim elemanları öğrencilerle benzer eğitim süreçlerinden geçerek benzer davranış biçimleri sergileyebilecekleri için iletişim biçimlerini algılamaları da benzerdir.

Sonuç olarak diyebiliriz ki, öğrenim görülen bölümün işletme ya da iktisat olması öğrenci algılama boyutlarında sözsüz iletişim üzerinde anlamlı bir etki yaratırken öğrenci beklenti ve boyutları üzerinde herhangi bir etki yaratmamaktadır.

Öğrencilerin, Öğrenim Gördükleri Programdan Memnuniyet Derecelerinin İletişim Biçimleri ve Boyutları Üzerine Etkisi

Öğrencilerin iletişim biçimi boyutlarına ilişkin algı ve beklentilerinin öğrenim görmekte oldukları programdan memnuniyet derecesi üzerindeki etkisi ANOVA testi ile incelenmiş ve çıkan sonuçlar aşağıda Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Öğrencilerin, Öğrenim Gördükleri Programdan Memnuniyet Derecelerinin İletişim Biçimleri ve Boyutları Üzerine Etkisi

ANOVA	Algılanan		Beklenen	
	F	Sig.	F	Sig.
Sözlü	3,977	,020	,544	,581
Sözsüz	8,367	,000	2,939	,055
Yazılı	5,708	,004	,014	,986
Dinleme	2,533	,082	,217	,805

p<0,05

H0: Öğrencilerin, öğrenim gördükleri programdan memnuniyet derecelerinin, öğrenci algı ve beklentileri ile boyutları arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

H1: Öğrencilerin, öğrenim gördükleri programdan memnuniyet derecelerinin, öğrenci algı ve beklentileri ile boyutları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 5’te yer alan ANOVA testi sonuçları; öğrencilerin öğrenim gördükleri programdan memnuniyet derecelerinin, algılanan iletişim biçimleri boyutlarından sözlü, sözsüz ve yazılı boyutları ile anlamlı bir ilişkinin olduğunu ve sonuç olarak H1’in kabul olduğunu göstermektedir. Dinleme boyutunda ise anlamlılık seviyesi

0,05'ten büyük olduğu için H0 kabul edilir ve öğrencilerin öğrenim gördükleri bölümden memnuniyet derecesi ile algılanan dinleme boyutu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını söyleyebiliriz. Bu anlamda genel olarak öğrencilerin, öğretim elemanlarının ders anlatımlarını düşük bir motivasyonla takip ederek, öğretim elemanlarının iletişim öğelerini algılayamadıklarını söyleyebiliriz.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri programla ilgili memnuniyet derecelerinin beklenti ve boyutları üzerindeki etkisine baktığımızda ise anlamlılık seviyeleri 0,05'ten büyük olduğu için H0'ın kabul olduğunu ve bu değişkenin öğrenci beklenti ve boyutları ile anlamlı bir ilişkisinin olmadığını gösterir.

Sonuç olarak öğrenciler bölümden memnun olsalar da olmasalar da öğretim elemanlarının iletişim biçimlerine ilişkin beklentileri değişmemektedir. Bu da öğretim elemanlarının, öğrencilere karşı iletişim davranışlarının gelişmiş ve öğrencilerin beklentilerinden haberdar olduklarını göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Ordu Üniversitesi Ünye İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme ve İktisat bölümü öğrencilerinin, öğretim elemanlarının iletişim biçimlerine ilişkin algı ve beklentilerini ölçmek ve etkili iletişim kurmaları konusu üzerine çalışılan bu araştırmada elde edilen sonuçlar kısaca şöyledir.

Cinsiyetin öğrenci algı ve beklentileriyle boyutları üzerine etkisi t testi ile incelenmiştir. Sonuçta, kişinin cinsiyetinin bayan ya da erkek olması öğrenci algılama ve sözsüz iletişim boyutunda anlamlı bir etki yaratırken öğrenci beklenti ve boyutları üzerinde herhangi bir etki yaratmamaktadır. Kız ve erkek öğrencilerin gereksinimleri, boş vakitlerini değerlendirme biçimleri ve iletişimde kullandıkları dilin aynı olduğu görülmektedir. Üniversite çağındaki kız ve erkek öğrencilerin öğretim elemanları ile aynı derecede iletişim kurma gereği duymaları bu farksızlığı yaratan nedenlerden biri olabilir.

Sınıfın öğrenci algı ve beklenti ile boyutları üzerinde etkisi ANOVA testi ile incelenmiş, sınıfın öğrenci algı ile sözlü ve dinleme boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğunu, sözsüz ve yazılı iletişim boyutları arasında ise anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Sınıf değişkeni ile öğrencilerin beklentileri arasında da anlamlı bir farklılık yoktur.

Öğrenim gördükleri bölümün öğrenci algı ve beklentileri ile boyutları arasında ilişkisi olup olmadığı t testi ile araştırılmıştır. Öğrenim görülen bölümün

işletme ya da iktisat olması öğrenci algılama boyutlarında sözsüz iletişim üzerinde anlamlı bir etki yaratırken öğrenci beklenti ve boyutları üzerinde herhangi bir etki yaratmamaktadır.

Öğrencilerin iletişim biçimi boyutlarına ilişkin algı ve beklentilerinin öğrenim görmekte oldukları programdan memnuniyet derecesi üzerindeki etkisi ANOVA testi ile incelenmiştir. Memnuniyet değişkeninin ile algılanan iletişim biçimleri boyutları arasında genel olarak anlamlı bir ilişki varken beklenti düzeyinde anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Sonuç olarak ankete cevap veren öğrencilerin algı ve beklenti düzeyleri arasında çok büyük farklılıkların olmaması, öğrencilerin öğretim elemanlarının iletişim davranışları ile ilgili benzer değerlendirmeler olduğunu göstermektedir. İletişim, anlatılan dersin öğrenciler tarafından anlaşılabilir düzeyde olması açısından önemlidir. Dolaylı yollarla anlatım, uzun ve karmaşık cümleler öğrencinin dinleme isteğini olumsuz etkileyeceği için iletişimin kalitesi de düşecektir. Bu anlamda öğretim elemanları, öğrencilerin ilgisini çekecek bir anlatım biçimi ile yoruma yer bırakmadan konuyu aktaracak yapıda olmaları gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Aslan, A K (2001) *Eğitimin Toplumsal Temelleri*, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 5, 16-30.
- Açıkgöz, Ü K (1996) *Etkili Öğrenme ve Öğretme*, İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Blatt, S J ve Benz C (1993) “*The Relationship of Communication Competency to Perceived Teacher Effectiveness*” Paper Presented at the Joint Meeting of the Southern States Communication Association and the Central States Communication Association, Lexington, KY, April, 14-18. Eric (Education Resources Information Center) No: ED360370
- Butland, M J ve Beebe S A (1992) “*A Study of the Application of Implicit Communication Theory to Teacher Immediacy and Student Learning*”, Paper Presented at the Annual Meeting of the International Communication Association, 42nd, Miami, FL, May, 20-25. Eric No: ED346532
- Cüceloğlu, D (1999) *Yeniden İnsan İnsana*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çatalbaş, G Ç (1999) *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Programlı Öğretim Yöntemi Uygulaması*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı: 6.

- Dökmen, Ü (1994) *İletişim Çatışmaları ve Empati*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ergin, A ve Geçer A (1999) *Öğrenci Algularına Göre Öğretim Elemanlarının İletişim Biçimleri*, A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Cilt: 32, Sayı 1., 1-28
- Ergin, A (1995) *Öğretim Teknolojisi İletişim*, Ankara: Pagem Yayınları.
- Frymier, A B (1993) “*The Impact of Teacher Immediacy on Students Motivation over the Course of a Semester*”, Paper Presented at the Annual Meeting of the Speech Communication Association, 79th, Miami Beach, FL, November, 18-21. Eric No: ED367020
- Klinzing, H G ve Jackson J (1987) “*Training Teachers in Nonverbal Sensitivity and Nonverbal Behavior*”, International Journal of Educational Research, 11 (5), 21-29
- Köktaş, K Ş (2003) *Sınıf Yönetimi*, Adana: Nobel Yayınları.
- Küçükahmet, L (199) *Öğretim İlke ve Yöntemleri*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Mc Dowell, E E (1993) “*An Explatory Study of GTA's Attitudes Toward Aspects of Teaching and Teaching Style*”, Paper Presented at the Annual Meeting of the Speech Communication Association, 79th, Miami Beach, FL, November 18-21. Eric No: ED370147
- Oskay, Ü (2001) *İletişimin ABC'si*, İstanbul: Der Yayınları.
- Özdamar vd. (1999) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1081.
- Sansa S (2005) *Öğrencilerin Yüksek Öğretim Kurumlarında Görev Yapmakta Olan Öğretim Elemanlarının İletişim Biçimlerine İlişkin Algı ve Beklentileri ve Pamukkale Üniversitesi Örneği*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Sıllars, S (1995) *İletişim*, Ankara: M.E.B. Yayınları, No: 2916.
- Taşçı, D ve Eroğlu E (2008). “*Kurumsal İletişim Kalitesinin Oluşmasında Yöneticilerin Geri Bildirim Verme Becerilerinin Etkisi*”, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, (5), 26-34
- Taşpınar, M (2005) *Kuramdan Uygulamaya Öğretim Yöntemleri*, 2.Baskı, Ankara: Nobel Basımevi.
- Timothy, G P, Kearney, P, McCroskey, J C ve Richmond, V P (1986) “*Power in the Classroom VI: Verbal Control Strategie*, Nonverbal Immediacy and

Affective Learning”, *Communication Education*, Vol: 35, 43-55, Eric No: ED258300

Williams, R (1979) *İletişim Kavram ve Modelleri*, Eskişehir: İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayınları, No: 214-14.

Yatkın, A (2003) *Halkla İlişkiler ve İletişim*, Ankara: Nobel Yayınları.

Yeşilyurt, E ve Çankaya, İ (2008) “*Sınıf Yönetimi Açısından Öğretmen Niteliklerinin Belirlenmesi*”, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7/23, 274-295.

İNTERNET KAYNAKLARI

http://www.donusumkonagi.net/makale.asp?id=5473&baslik=etkili_sinif_yoneti_i_ve_Aktif_ogrenme, (Erişim: 25.12.2008)

www.firat.edu.tr, (Erişim: 23.02.2009)

<http://www.sayistay.gov.tr/yayin/dergi/icerik/der52m2.pdf>, (Erişim: 25.12.2008)

<http://www.idealdusunce.com/index.php/yazarlar/sait-dogan>, (Erişim: 28.12.2008)

www.istatistikanaliz.com/gecerlilik_analiz.asp, (Erişim: 28.12.2008)